

Увод

След административната реформа от III в. в Римската империя е създадена провинция Родопи, която включва цялата планина, долините на реките Нестос (Места) и Хеброс (Марица) и Егейското крайбрежие между техните устия. Ако разгърнем текстовете на древните елински и римски автори, ще прочетем, че тази област се населява от компактно тракийско население (посочват се „много и многолюдни селища“), че провинция Родопи е най-тракийската от всички тракийски области. От тук и големия интерес на археолози, историци, епиграфи, нумизмати, етнографи и етнологичари, фолклористи и др., които проучват тракийските древности, повсеместно изяви от светилища, крепости, некрополи, селища...

В настоящия сборник са включени научните резултати от изпълнението на проекта „Тракийско и византийско културно наследство в Родопите и Северното крайбрежие на Егейско море“ на Община Смолян (Република България) и Община Самотраки (Република Гърция). Водеща и с приносен характер е работата на Дамян Дамянов за резултатите от археологическите проучвания в община Смолян, с акцент върху късноантичните и средновековни крепости при гр. Смолян и с. Кошница, обект на консервационно-реставрационни дейности и социализация по проекта. Николай Бояджиев представя обзор на средновековните крепости в Смолянска област. Милен Камарев за първи път обобщава динамичното развитие на културата в Родопите през неолита и халколита (края на VII-IV хил. пр.Хр.). Проф. дин Валерия Фол приятно ни изненадва с „Микенски реминисценции в пространството Самотраки –Хемус“, убедително лансирайки хипотезата за средищното място на остров Самотраки в Северноегейското крайбрежие. Обобщаващ характер има статията на доц. Митко Маджаров за „Среднородопската област в системата на римската пътна мрежа“. Интерес представлява и изследването на М. Маджаров, който в тандем със сина си – Мирослав Маджаров, представя за първи път хипотезата за движението на рицарите от Четвъртия кръстоносен поход през Родопите, използвайки историческите извори и последните резултати от археологическите проучвания на пътищата и крепостите в планината. Непубликувана досега информация съдържа текстът на Никола Дамянов „Тракийски рударски култов комплекс „Долна Бартина“, който по същество е научна мотивировка за разработване и изпълнение на нов българо-гръцки проект по темата за тракийското и византийското културно наследство.

Никола Дамянов